

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Den forvaltningsmæssige og rekreative praksis

Hjortevildtdøgnet 2024
8. april 2024
Skovfoged og forvaltningsansvarlig, Jacob Skriver

Hjortevildtet og mennesket – en urgammel sameksistens

- Vores fascination for og afhængighed af arterne er urgammel –
- Som fødekilde, til redskabsfremstilling osv.
- Senere som statussymbol og som monopoliseret ressource
- Og endelig som allemandseje, rekreativ ressource og som gestaltning af vores (ur)naturfascination!

Siden blev vi jordbrugere og husdyrholdere

- Mindre afhængige af vildtet som ressource og i flere sammenhænge i direkte konkurrence med vildtet om landskabsressourcen
- Menneskets "dyrkningsrum" skabes i landskaber og af naturressourcer der samtidigt udgør vildtets biotoper eller "livsrum" = KONFLIKT!

Men vores fascination for hjortevildtet lader sig ikke undertrykke

- Vi fascineres af at opleve vildtet i landskabet
- Vi vil gerne jage vildtet
- Vi vil måske sågar gerne forvalte vildtet fordi vi enten ser det som "nødvendigt for vildtet og dets trivsel"
- Eller
- Som et nødvendigt onde for at vi kan sameksistere med vildtet

Lad os slå det fast med det samme, hjortevildtet - på fri vildtbane – har ikke behov for vores hjælp! Dyrene behøver ikke hverken hyrder eller foder. De lever og dør som alle andre arter på kloden – også uden menneskets assistance.

- Så hvori består ”forvaltningskomplekset” – eller de udfordringer vi oplever i vores sameksistens med vildtet – praktisk og etisk?
- Hvilke modsætninger er indlejret i vores forvaltning/udnyttelse af vildtet vs vildtets biologiske fordringer og økologiske funktioner?

Skaber vi problemer for os selv fordi vi skaber
”problemer for vildtet”

og
Ser vi oven i købet ind i en række etiske udfordringer i
sammenhængen?

Fire nedslag i ”komplekset”

- Jagt
- Fodring
- Forstyrrelser (andre end jagt)
- Barrierer

Jagten på det store hjortevildt

Vi har i moderne tid jaget kronvildt og dåvildt siden arternes tilbagekomst. Siden midten af 70 er vildtudbyttet steget eksponentielt for kronvildt og med 10 – 15 års forsinkelse også for dåvildt.

I starten foregik meget af kronvildtjagten i de jyske plantager, hvor pensionerede kollegaer har fortalt om en næsten ”kedeljagt-lignende” tilgang. Når der var ”indfod” i en given litra, og ingen ”udfod”, så var vildtet ”hjemme” – og man drog på jagt.

Siden har både kronvildt og dåvildt spredt sig og jagten på de to arter ændret sig, men kun i begrænset omfang udviklet sig!

Vi oplever fortsat, at vi som jægere har en ”overskuelig” biologisk indsigt og relativt begrænset forståelse for, hvordan vi påvirker dyrene gennem vores jagtlige praksis.

Jagtformer og afledte effekter

Vi jager de to store hjortevildtarter på omtrent samme måde og med sammenlignelige afledte effekter på bestandene.

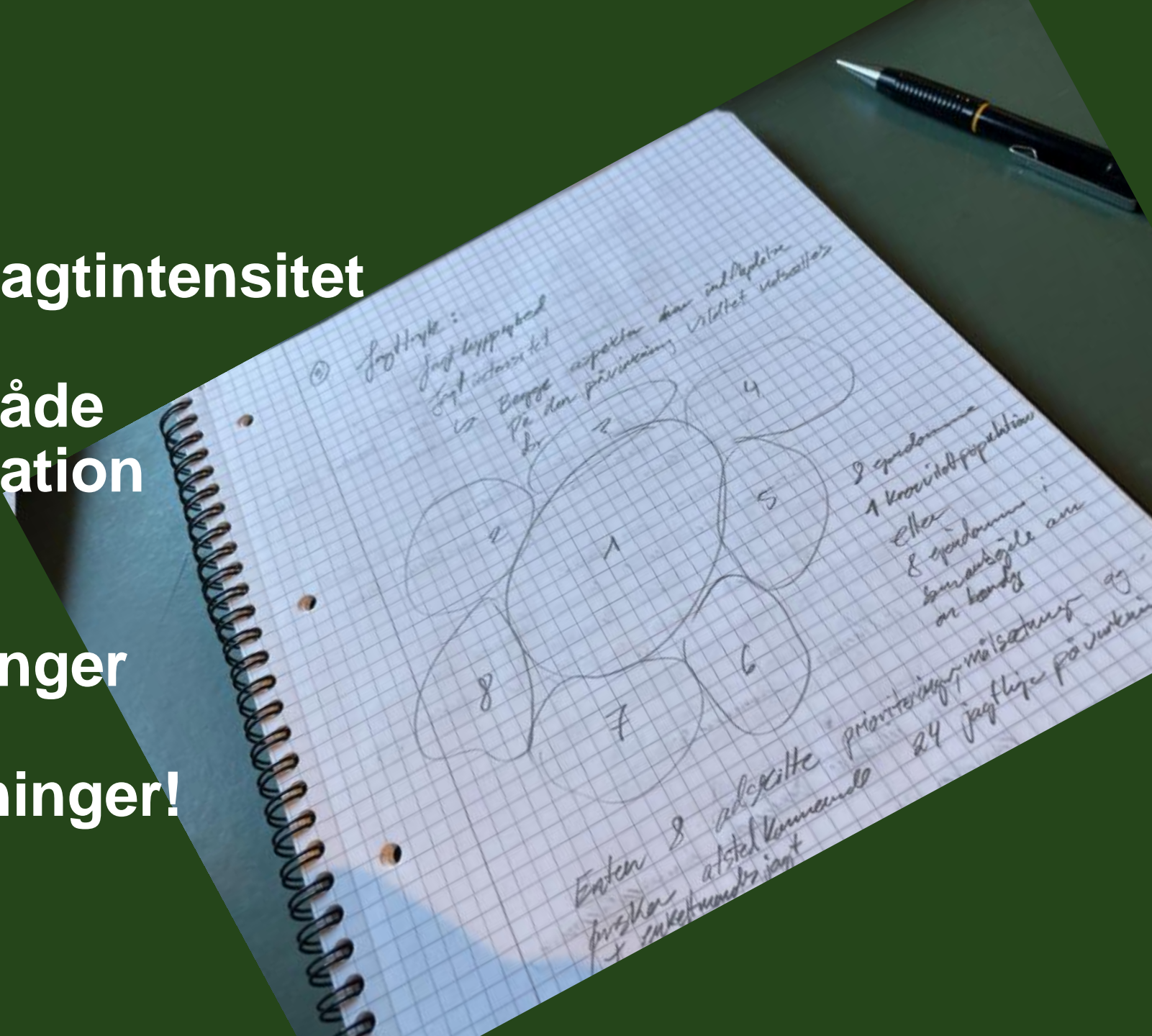
- **Sociale jagter** – Trykjagt/drivjagt/bewegungsjagt med eller uden hunde.
- **Enkeltmandsjagt** – Pürsch eller anstand.

Jagtryk!

- Jagthyppighed + jagtintensitet
- Ét geografisk område
- Én kronvildtpopulation
- Otte ejendomme
- 3 jagtlige påvirkninger
Eller
- 24 jagtlige påvirkninger!

Vildtets adfærd påvirkes af jagtpraksis

- **Nataktivitet – vildtet holder sig i lukkede skovområder i dagslys.**
  - Kan ikke jages på ejendomme hvor skov ikke findes.
  - Vildtet tvinges til skrælningsaktivitet i skovbevoksninger
- **Dannelse af storrudler/megarudler med overvægt af uerfarne hundyr (mangler videnskabelig dokumentation)**
  - Store rudler = omfattende skader på afgrøder og bevoksninger.
  - Store rudler = vanskelige (umulige) at påvirke korrekt og etisk forsvarligt under jagt.

Hvorfor jager vi på den måde?

- ❖ **Enten er vores vidensniveau for lavt og/eller...**
  - **"Den ukrænkelige ejendomsret"**
    - **"Mit vildt er mit vildt"!**
    - **"Ingen skal blande sig i hvad jeg gør på min ejendom"!**

Eller

- **Lodsejer kapitaliserer forekomst af hjortevildt på sin ejendom uden stille krav til jagtlejer**
  - **Priser uhensigtsmæssigt høje**
  - **Jagtlejer vil "have noget for pengene"**
  - **"Ingen skal blande sig i hvad jeg gør på min jagt"**

Hjorteproblematikken!

- Skyder vi for mange hjorte og skyder vi oven i købet de forkerte?
  - Vi ved det måske dårligt og savner gode data til at påvise, hvor stor andelen af hjorte og ikke mindst modne hjorte er i bestanden. Fraværet af data taler således det tydeligste sprog!
  - Kan vi overhovedet påvise at de modne hjorte ikke findes i bestanden?
    - Hvordan beviser man fravær af eksistens (citat: måske Peter Sunde!)
      - Vi ved ikke hvad vi nedlægger, eller er ligeglade...
      - Vi er ikke dygtige nok til at vurdere hjortenes alder når de lever
- Og
- Vi er ikke i tilstrækkelig bevidste om, hvilke effekter vores praksis har på den blivende bestand.

Hjortenes alder – kan vi vurdere dem i live, kan vi gøre os bevidste valg om udtag!

Tre rammesættende spørgsmål med betydning for vildtbestandenes vitalitet og jagtudøvelsens etiske legitimitet:

1. Hvad skyder vi?

- Er vores udtag rigtigt fordelt på køn og alder?

2. Hvor skyder vi

- Indvirker vi med vores jagtlige påvirkning, der hvor vi opnår den ønskede effekt i forhold til reduktion af afgrødeskader, skader på skov og vores alles mulighed for at se og opleve vildtet i landskabet?

3. Hvornår skyder vi?

- Gør vi det rigtige når en uforholdsmæssig stor del af vores jagtlige aktivitet finder sted efter nytår, hvor vildtet evolutionært er tilpasset et reduceret aktivitetsniveau med konkrete fysiologiske forandringer i vildtkroppen til følge?

Fodring – en pull-effekt med omfattende indvirkning på vildtets adfærd

- **Vildtets rummelige adfærd forstyrres ved fodring.**
  - Dyrene "trækkes" sammen omkring foderet med afledte skadeeffekter på plantagebevoksninger og afgrøder.
  - Kompromitterende for mulig samforvaltning og konfliktskabende imellem naboer.
  - Ernæringsmæssige (dyrevelfærdsmæssige) udfordringer.
    - Roer og gulerødder er ikke hjortevildtføde!
- ❖ Kan vi etisk forsvare fodring af vildt på fri vildtbane og kan vi bare legitimiteten i vores forvaltning?

Hegn i landskabet – et afledt onde!

- **Hvorfor hegner vi i det åbne land?**
  - (For) tætte bestande af kronvildt og dåvildt
  - Uharmoniske bestande - storrudler – uerfarne dyr
  - Mangel på uforstyrrede levesteder i dyrkningslandet
    - Mange dyr trænges sammen på de natur- og skovarealer, hvor de tolereres eller blot søger dagophold – fødesøgning foregår på tilgrænsende produktionsarealer = konflikt!
- **Hegning er effektivt, men dyrt og bidrager til fragmentering af landskabet.**
  - Et etisk og æstetisk diskussionspunkt.
  - Kan vi raffinere og forfine mere effektive metoder, der befrier landskabet for afgrødebeskyttende hegn?

Mulige pointer at tage med fra denne snak

Jagten:

- Jagttryk – skaber vi problemer for os selv gennem negativ påvirkning af vildtet?
- Den blivende bestands sammensætning = Udtagets sammensætning. Gør vi det rigtige?
- Forstår vi reelt hjortenes betydning i den blivende bestand?
- Hvad skyder vi, hvor skyder vi og hvornår skyder vi?

Fodring:

- Forstår vi reelt, og kan vi forsvare effekten ved fodring af hjortevildt på fri vildtbane?

Hegn i landskabet:

- Kan mere raffinerede metoder anvendes med fuld legitimitet og offentlig accept?

